d{kk&‡

ikB ‹ HkkX; lDre

ikB ƒŒ Hkxonxhrk ;k% prq'kk·/;k;%

ikB ƒƒ i;:"k lDre

ikB ƒ„ fo".kq lglukeLrks=e&ƒ

ikB ƒ… fo".kq lglukeLrks=e&„

ikB ƒ† fo".kq lglukeLrks=e&…

ikB ƒ‡ fo".kq lglukeLrks=e&†

ikB ƒˆ fo".kq lglukeLrks=e&‡

ikB ƒ‰ fo".kq lglukeLrks=e&ˆ

ikB ƒŠ fo".kq lglukeLrks=e&‰

9

HkkX; lDre

किं भवन्तः कदापि चिन्तितवन्तः यत् जीवीताः सर्वे प्राणिनः ऊर्जां कुतः प्राप्नुवन्ति । भवन्तः अनकगतिविधिनां विषये जानन्ति याः अस्माकं जीविनं रक्षन्ति । यथा श्वासग्रहणम्, जलपानम्, भोजनकरणम् एवमेव अन्याः गतिविधयः । एताः भवन्तः स्वानुभवेन तथा ज्ञानेन अवगन्तुं शक्नुवन्ति । परन्तु अधिकसमये तु वयं शक्तेः ज्ञानं विनैव शक्तिं प्राप्नुमः। भवद्भिः साकं भवतां पतृभ्याम् आशीर्वादं स्नेहिस्वजनानां स्नेहं सर्वदा मिलति । किं भवन्तः अङ्गीकुर्वन्ति यत् एतान् भवन्तः ऊर्जायाः स्रोतस्वरूपे अनुभवन्ति । प्रायः भवन्तः एवं कुर्वन्ति, यतोहि वयं एतान् न पश्यामः तथा नैवानुभवं कुर्मः ।

एवमेव प्रकारेण वयं सृष्टितः अपि ऊर्जां प्राप्नुमः। तर्हि तस्याः पुनः

d{kk & 5

fVIi.kh

प्रेषणं कथं कुर्मः किं वयं प्रकृतिं प्रति पुनः प्रेषितुं शक्नुमः ? किं वयं सूर्यं प्रकाशं तथा उष्णतां दातुं शक्नुमः ? किं वयं पादपेभ्यः आक्सीजनवायुं दातुं शक्नुमः ? किं वयं नदीभ्यः जलं पुनः दातुं शक्नुमः ? किं वयं प्रकृतिं शुद्धवायुं प पुनः दातुं शक्नुमः ।

एवम् असंभवम् अस्ति ।

भारतीयज्ञानपरम्परायाम् ऊर्जाप्रदात्रे तथा स्रोताय पुनः समर्पणस्य अद्भुतायुक्तिः वर्तते । अस्माकं वृद्घानां कथनम् अस्ति यत् यदि वयं पुनः किमपु प्रददामः तर्हि मनसा सर्वदा स्मरणं कुर्यात् ।

अनेन माध्यमेनापि प्रकृत्यै किञ्चित् पुनरर्पितुं शक्नुमः –

- व्यर्थं न करणीयम्
- प्रदुषितं न करणीयम्
- आवश्यक्तानुसारेण प्रयोगः करणीयः
- दीनानां सहाय्यं कुर्यात् ।
- संसाधनानां गुणवत्तायाः संवर्धनं कुर्यात् ।

mís';kfu

एतत् पाठं पठनान्तरं भवन्तः सक्षमाः भविष्यन्ति :

- भाग्यसुक्तस्योच्चारणे ;
- संक्षिप्तभाग्यसुक्तस्य महत्वं ज्ञापने ।

9.1 HkkX; lDre

भाग्यं परमसत्तायाः असीमानन्दस्य अभिव्यक्तिः अस्ति ।

ॐ प्रातरग्निं प्रातरिन्द्रगं्‌ हवामहे प्रातर्मित्रा वरुणा प्रातरश्विना ।

प्रातर्भगं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं प्रातः सोममुत रुद्रगं्‌ हुवेम ॥ १ ॥

HkkokFk% **&** वयं प्रातः काले अग्निं, वरुणं, इन्द्रं, मित्रं, अश्विनीकुमारौ, भगं, पूषादेवं, बृहस्तपतिं, सोमं, तथा रद्रं आह्वयामः ।।१।।

प्रातर्जितं भगमुग्रगं्‌ हुवेम वयं पुत्र-मदितेर्यो विधर्ता ।

आद्धश्चिद्यं मन्यमानस्तुरश्चिद्राजा चिद्यं भगं भक्षीत्याह ॥ २ ॥

HkkokFk% **&** वयं युद्धे जयितुम् अर्हं भाग्यं आह्वयामः यस्य विषये चिन्तयित्वा नृपाः अपि वदन्ति यत् अस्मभ्यं भाग्यं यच्छेत् ।। 2।।

भग प्रणेत-र्भग सत्यराधो भगेमां धियमुदवददन्नः ।

भगप्रणो जनय गोभि-रश्वैर्भगप्रनृभि-र्नृवन्तस्स्याम ॥३ ॥

HkkokFk% **&** हे सकलैश्वर्ययुक्त श्रेष्ठतया प्राप्तेः अर्हः, अत्यन्तसेवा सुश्रुषायाः योग्यः प्रकृतिरूपः ईश्वरः ! भवान् अस्माकं कृते प्रशंसायुक्तां श्रेष्ठबुद्धिं प्रयच्छन् अस्माकम् उत्तमतया रक्षां कुरुत । हे ईश्वर !

अस्मभ्यं गोभ्यः पृथ्व्याः शीघ्रगाम्यश्वेभ्यः तथा वायोः विद्युतादिभ्यः उत्तमतया उन्नतिं प्रयच्छेत् । हे सकलैश्वर्यावान् अस्मभ्यं श्रेष्ठमनुष्येभ्यः उन्नतिं यच्छेत् यया वयं उत्तमाः मनुष्याः भवेम ।। 3 ।।

उ॒तेदानीं॒ भग॑वन्तस्स्यामो॒त प्रपि॒त्व उ॒त मध्ये॒ अह्ना॑म् ।

उ॒तोदि॑ता मघव॒न्थ्सूर्य॑स्य व॒यं दे॒वाना॑गं॒ सु॒म॒तौ स्या॑म ॥ ४ ॥

HkkokFk% & कृपां कुर्वन्तु, यत् इदानीं वयं सुखं प्राप्नुमः यथा–2 दिनं वर्धयेत् मध्यान्हे, संध्यायां वयं देवकृपया प्रसन्नाः भवेम ।। 4।।

भग॑ ए॒व भग॑वागं॒ अस्तु देवा॒स्तेन॑ व॒यं भग॑वन्तस्स्याम ।

तं त्वा॑ भग॒ सर्व॒ इज्जो॑हवीमि॒ सनो॑ भग पुर ए॒ता भ॑वेह ॥ ५ ॥

HkkokFk% & हे भाग्य अस्मान् परमानन्दं यच्छेत् भवता देवाः अस्मान् प्रसन्नतया स्वीकुर्यात् । हे भाग्य वयं भवतम् आह्वयामः भवान् अस्माभिः सह अत्रागच्छेत् ।। 5 ।।

समं॑ध्व॒रायो॒षसो॑ऽनमन्त दधि॒क्राव॑व॒ शुचये॑ प॒दाय॑ ।

अ॒र्वा॒ची॒नं व॑सु॒विदं॒ भग॑न्नो रथ॑मि॒वाऽश्वा॑वा॒जिन॒ आव॑हन्तु ॥ ६ ॥

HkkokFk% & एतादृसं भाग्यः प्रतिदिनंम् अत्रागच्छेत् यथा पवित्रस्थानेषु

HkkX; lwDre

d{kk & 5

fVIi.kh

दधिक्रावने अश्वाः रथयानम् आकर्षन्ति तथैव भाग्यस्य अत्रागमनं भवेत् ।। 6 ।।

अश्वा॑वती॒-र्गोम॑ती-र्न उ॒षासो॑ वी॒रव॑ती॒स्सद॑-मुच्छन्तु भ॒द्राः ।

घृ॒तं दुहा॑ना वि॒श्वत॒ः प्रपी॑ना यू॒यं पा॑त स्व॒स्तिभि॒स्सदा॑ नः ॥ ७ ॥

HkkokFk% & एवं प्रकारेण प्रातः अस्माकं कल्याणं भवेत्, तथा अश्वाः, योद्धाः, सम्बन्धिनः, अस्मभ्यं मिलेत्, हे देव अस्माकं कृते स्वाशीर्वादं यच्छेत् ।। 7 ।।

यो मा॑ऽग्ने भा॒गिनग्ं॑ स॒न्तमथा॑भा॒गं चिकी॑र्षति ।

अभा॒गम॑ग्ने॒ तं कु॑रु॒ माम॑ग्ने भा॒गिनं॑ कुरु ॥ ८ ॥

HkkokFk% & हे अग्ने उपस्थिताः सन्ताः यत् सर्वं भाग्यप्रदं भवते अर्पितवन्तः तथैव फलस्वरूपेण सर्वेभ्यः यथायोग्यं मिलेत् ।। 8 ।।

ॐ शान्ति॒ः शान्ति॒ः शान्ति॑ः ॥

शान्तिः भूयात् ,शान्तिः भूयात् ,शान्तिः भूयात् ।

fØ;kDyki%

- प्रतिदिनं प्रातः काले भाग्यसुक्तस्य उच्चारणं कुर्यात् ।

d{kk & 5

fVIi.kh

ikBxr ç'u 9-1

1 रिक्तस्थानानि पूरयेत्

1. प्र प्रातर्भग............ब्रह्मणस्पतिं प्रातः सोममुत रुद्रगं हुवेम ।।
2. ....भगमुग्रगं हुवेम वयं पुत्र मदितेर्यो विधर्ता ।
3. उतोदिता मघवन् थ्सूर्यस्य वयं........सुमतौ स्याम ।।
4. ....वसुमिदं भगन्नो रथमाऽश्वाजिन आवहन्तु ।।
5. घृतं ....विश्वतः प्रपीना यूयं पात स्वस्तिभिस्सदानः ।

HkoUr fd f'kf{krokUr

- भाग्यसुक्तस्य शुद्धोच्चारणम् ।
- भाग्यसुक्तस्य मूलार्थम् ।

ikBkUr ç'u

1. भाग्यसूक्तस्य मन्त्रान् लिखत ।
2. भाग्यसुक्तस्य महत्वं स्वशब्देषु लिखत ।

mÙkjekyk

9.1

1.	पूषणम्	2.	तर्जितम्
3.	देवानाग्	4.	अर्वाचीनम्
5.	दुहाना		